УДК 3657:338.48

https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-58-54-60

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ АГЕНТІВ ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ

Мармуль Л. О.
Романюк І. А.
Марченко О. А.

Предметом дослідження *є організація бухгалтерського обліку агентів туристичного ринку та її удосконалення.*

Метою статті *є ідентифікація діяльності агентів на ринку туристичних послуг переважно як посередницької та обґрунтування відповідно до цього специфіки організації і здійснення її обліку, а також особливостей податкового обліку.*

Методологічною основою статті *є методи: монографічний, історичний, системно-структурного аналізу і синтезу, бухгалтерського обліку, економічних порівнянь і узагальнень.*

Результати статті*. Визначено, що турагенти належать до найбільш численної групи надавачів туристичних послуг населенню та платників податків. Тому організація бухгалтерського обліку є вагомим складником їх діяльності. У статті виявлено проблеми здійснення обліку, пов'язані з характером діяльності (основна чи посередницька) та її ідентифікацією, а також податковим статусом турагентів і туроператорів. Це дозволило узагальнити реєстри та рахунки, які можна використовувати в обліку; віднести турагентів до певних класів платників податків; запропонувати напрями автоматизації облікової роботи. У підсумку, це сприятиме одержанню системної неупередженої інформації про діяльність, забезпеченню нею та прийняттю ефективних управлінських рішень по розвитку й підвищенню конкурентоспроможності.*

Галузь застосування результатів. *Зміст і висновки статті можуть бути використані у навчальному процесі закладів вищої освіти для підготовки студентів туристичного профілю; у діяльності агентів туристичного ринку.*

Висновки. *Організація та здійснення бухгалтерського обліку туристичними агентами визначається змістом їх діяльності як переважно посередницької; переважною кількістю обліковуваних надходжень як транзитних; оподаткуванням власних доходів та обліком податків на момент виникнення доходів. Це визначає чітку й досить обмежену сукупність рахунків та субрахунків для здійснення бухгалтерських проведень основної діяльності. Для податкового обліку важливим залишається встановлення моменту отримання власних доходів для вибору варіантів нарахування податків; врахування обсягів доходів для віднесення турагентів до того чи іншого класу платників податків. У перспективі вдосконалення бухгалтерського обліку турагентів має спиратися на використання автоматизації, програмного забезпечення, інших цифрових технологій.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, турагенти, туроператори, споживачі, оподаткування, облікові реєстри, рахунки, управління, туристичний ринок, конкурентоспроможність.*

ORGANISATION OF ACCOUNTING FOR TRAVEL AGENTS

Marmul Larisa
Romaniuk Iryna
Marchenko Oksana

The subject of the study *is the organisation of accounting for agents in the tourism market and its improvement.*

The purpose of the article *is to identify the activity of agents in the market of tourist services mainly as intermediary and to substantiate, accordingly, the specifics of the organisation and implementation of its accounting, as well as the peculiarities of tax accounting.*

© МАРМУЛЬ Л. О., РОМАНЮК І. А., МАРЧЕНКО О. А. 2023

The methodological basis of the article *is based on the following methods: monographic, historical, system-structural analysis and synthesis, accounting, economic comparisons and generalisations.*

Results of the article. *It is determined that travel agents belong to the largest group of providers of tourist services to the population and taxpayers. Therefore, the organisation of accounting is an important component of their activities. The article identifies the problems of accounting related to the nature of the activity (main or intermediary) and its identification, as well as the tax status of travel agents and tour operators. This made it possible to summarise the registers and accounts that can be used in accounting; to classify travel agents as certain classes of taxpayers; and to propose areas for automating accounting work. Ultimately, this will facilitate the receipt of systematic, unbiased information about activities, its provision and effective management decisions on development and competitiveness.*

Field of application of results. *The content and conclusions of the article can be used in the educational process of higher education institutions for the training of students of tourism profile; in the activities of tourism market agents.*

Conclusions. *The organisation and implementation of accounting by travel agents is determined by the content of their activities as mainly intermediary; the predominant number of recorded revenues as transit; taxation of their own income and accounting for taxes at the time of income. This determines a clear and rather limited set of accounts and sub-accounts for accounting entries of the main activity. For tax accounting, it remains important to establish the moment of receipt of own income to choose the options for calculating taxes; to take into account the amount of income to classify travel agents as a particular class of taxpayers. In the future, the improvement of travel agents' accounting should be based on the use of automation, software, and other digital technologies.*

Key words: *accounting, travel agents, tour operators, consumers, taxation, accounting registers, accounts, management, tourism market, competitiveness.*

JEL Classification: *M11, M41; L83; H20.*

Постановка проблеми. Вагомий сегмент послуг туристичного ринку охоплюють туристичні агенти. Вони виступають, переважно, як посередники між виробниками туристичних продуктів і послуг – туристичними операторами й туристами. Крім цього, вони можуть мати співпрацю з готельно-ресторанними, транспортними та іншими підприємствами; фінансовими установами, державними й муніципальними (місцевими) органами, неурядовими організаціями. Тому їх діяльність потребує організації та здійснення бухгалтерського обліку для потреб звітності, оподаткування й управління на системних наукових засадах.

Адже саме облікові дані є основою інформаційно-аналітичного забезпечення всіх суб'єктів господарювання. При цьому організацію облікового процесу визначає специфіка виду або сфери діяльності. Повною мірою це стосується агентів туристичного ринку, організація обліку в яких залишається актуальним завданням. Звичайно, через страшну війну росії проти нашої країни туристичні підприємства, оператори та агенти зазнали величезних збитків, знищення, банкрутств, згортання, релокації. Але віра в Перемогу народу України, Збройних Сил є стимулом для відродження туризму. Тому обраний предмет досліджень є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідно зазначити, що проблеми розвитку туристичних підприємств і організацій, у т.ч. туристичних агентів і операторів, є предметом досліджень провідних вітчизняних науковців – економістів. Серед них слід назвати М. Ігнатенка, О. Марченко, Л. Мармуль, І. Романюк, В. Ярового та інших науковців. Але переважна більшість наукових публікацій цих та інших авторів присвячена економіці й менеджменту туристичних підприємств; їх ресурсному забезпеченню та маркетингу, рекламі, впровадженню інновацій та інвестицій. Проте питання обліку діяльності на рівні агентів туристичного ринку висвітлені вкрай недостатньо. Тому особливо цінними є дослідження, здійснені в цьому напрямі Богданова Ж., Гелей Л., Гресь-Євреінова С., Данканич Т., Кифяк В., Колісник Г., Мамотенко Д., Момонт Т., Шелеметьєва Т. та ін. Вони також потребують розвитку та поглиблених розробок.

Метою статті є ідентифікація діяльності агентів на ринку туристичних послуг переважно як посередницької та обґрунтування відповідно до цього специфіки організації і здійснення її обліку, а також особливостей податкового обліку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Туристичні агенти або турагенти у значній кількості представлені на ринку туристичних послуг. Вони здійснюють важливу діяльність по забезпеченню споживачів туристичними продуктами, здійснюючи посередницьку діяльність між ними й туроператорами відповідно до чинного законодавства [1-4]. Також вони є платниками податків, контрагентами для інших підприємств і організацій – транспортних, готельно-ресторанних, фінансових та ін. Тому облік їх бізнесових процесів і господарських операцій має велике значення для інформаційно-аналітичного забезпечення подальшого розвитку, конкурентоспроможності й управління ними.

Співпраця турагентів з туроператорами та іншими суб'єктами туристичної діяльності зазвичай супроводжується укладанням агентських угод. В основі таких угод/договорів лежить зміст та структура договору доручення на продажі: туристичний агент (як і повірений) вчиняє дії (реалізує туристичний продукт або туристичні послуги) від імені та за рахунок іншого суб'єкта туристичного ринку (туроператора або іншого суб'єкта туристичної діяльності). Тому організація та здійснення бухгалтерського й податкового обліку туроператорів, беручи до уваги, що відносини між названими суб'єктами туристичного ринку будуються за агентськими договорами, орієнтуються на методологію й методи, встановлені для посередництва.

Одночасно з населенням як споживачами або клієнтами турагент укладає, переважно, договір на туристичне обслуговування. Значно рідше – це договір на надання консультаційних послуг або договори доручення на покупку. Таким чином, турагент здійснює посередницьку діяльність з реалізації туристичного продукту туроператора або туристичних послуг інших суб'єктів туристичної діяльності кінцевому споживачу (туристу). Таку посередницьку діяльність можна здійснювати двома шляхами:

а) реалізація туристичного продукту/послуг на основі агентської угоди, договору комісії або доручення на продаж, укладеної з туроператором, готелем, транспортною організацією тощо;

б) придбання туристичного продукту для туриста на основі договору, доручення або комісії на придбання, укладеного з туристом.

Оскільки турагент здійснює посередницьку діяльність з реалізації туристичних продуктів і послуг, то кошти, отримані від їх реалізації, є по-суті, транзитними. Отже, розрахунки за посередницькими договорами посідають вагоме місце в розрахунках турагентів з кредиторами [5, с. 74]. Тому для обліку розрахунків турагента з туроператором (або іншим суб'єктом туристичної діяльності), з якими укладено посередницькі угоди, використовується окремий субрахунок 686 «Розрахунки з довірителями, комітентами». Використання єдиного субрахунку для обліку розрахунків з туроператором (або іншим постачальником), з яким укладено посередницьку угоду, дозволяє уникнути додаткових взаємозаліків заборгованостей (обліку за субрахунками 361, 681, 685, 377).

Вартість туристичних послуг, отриманих від постачальника за посередницькою угодою, у відповідності з вимогами Положення (стандарту) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 15 «Дохід» вираховується з доходу від реалізації туристичного продукту. Такі суми повинні відображатися на субрахунку 704 «Вирахування з доходів» у момент нарахування доходу від реалізації туристичного продукту, турпослуг (передачі документів туристу). Заборгованість перед туроператором (або іншим суб'єктом туристичної діяльності), з яким укладено посередницьку угоду, відображається в бухгалтерському обліку на підставі звіту турагента. У момент складання звіту вартість реалізованого туристичного продукту відображають кореспонденцією д-т 704 «Вирахування з доходів», к-т 686 «Розрахунки з довірителями, комітентами».

За виконання посередницької угоди турагент отримує винагороду, нарахування якої відображається проводками: д-т 686 «Розрахунки з довірителями, комітентами», к-т 703 «Дохід від реалізації послуг» на суму винагороди турагента, враховуючи ПДВ. На суму ПДВ виникає податкове зобов'язання. Воно обліковується проведеннями д-т 703 «Дохід від реалізації послуг», к-т 643 «Податкове зобов'язання» (якщо туристом здійснювалася попередня оплата) або 641 «Розрахунки за податками» (якщо попередня оплата туристом не здійснювалася).

Для обліку документів, що надають право на отримання туристичного продукту, туристичних послуг, отриманих від туроператора (або іншого постачальника), з яким укладено посередницьку угоду на продажі, відкривається субрахунок 026 «Документи, отримані за посередницькими договорами на продаж». Порядок взаєморозрахунків з туристом починається з отримання оплати туру, а потім здійснюється бронювання та передача документів. Після отримується підтвердження бронювання туристичного продукту від туроператора на підставі звіту, який турагент подав йому про укладення відповідного договору з туристом. Розрахунок з туроператором проводиться після оплати туру туристом.

У випадку придбання туристичного продукту за дорученням туриста транзитне визнання доходу (з обліком на субрахунках 703 та 704) не відбувається. Дохід відображається тільки в сумі винагороди турагента в момент підписання акта з туристом, де зазначається, що зобов'язання турагента з підписання угоди з туроператором, іншим постачальником виконано. Розрахунки з туристом зазвичай обліковуються на субрахунку 377 «Розрахунки з іншими дебіторами», а розрахунки з туроператором або іншим суб'єктом туристичної діяльності – на субрахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами».

Послуги, надані постачальниками на користь туриста, у сумі витрат не відображаються, а заборгованість перед постачальником списується в рахунок заборгованості туриста проведенням д-т 377, к-т 685. Ваучер туроператора або документи, отримані від інших суб'єктів туристичної діяльності, обліковуються на рахунку 027 «Документи, прийняті за посередницькими угодами на придбання». Отже, якщо турагент здійснює посередницьку діяльність з реалізації туристичних продуктів і послуг, то переважаюча частка коштів, отриманих від їх реалізації, є транзитними. Тим не менш, розрахунки за посередницькими угодами мають провідне значення в обліковій роботі туроператорів через специфіку їх діяльності та

здійснюваних функцій на ринку туристичних послуг [6, с. 85]. Певну специфіку має й оподаткування діяльності туристичних агентів та його облік. У податковому обліку з метою визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток кошти або вартість майна, що надходять посереднику (агенту) і проходять у рамках посередницьких угод через посередника транзитом, до складу «податкових» доходів і «податкових» витрат посередника не включаються. Згідно з п.п.136.1.19 ПКУ грошові кошти або вартість майна, що надходять повіреному або агенту у межах договорів комісії, доручення, консигнації інших аналогічних цивільно-правових договорів, не враховуються у складі податкових доходів для визначення об'єкта оподаткування. Так само платежі платників податків у сумі вартості товару, перераховані на виконання зазначених договорів на користь комітента, принципала тощо, не включаються згідно з п.п.139.1.2.ПКУ до податкових витрат такого агента.

Оскільки турагент працює за посередницькими договорами з туристами або туроператорами, то в доходи з метою нарахування податку на прибуток зараховується тільки сума винагороди турагента без ПДВ. При цьому дохід визнається за датою оформлення звіту перед туроператором або іншим постачальником (при реалізації за посередницьким договором на продаж) або за датою оформлення акта з туристом (при придбанні туристичного продукту за посередницьким договором на придбання). Вартість послуг туроператора або іншого постачальника у сумі витрат з метою нарахування податку на прибуток не відображається [7-11].

У турагента дохід виникає тільки в частині винагороди (без урахування ПДВ) за загальними правилами, передбаченими для визнання доходу від продажу результатів робіт (послуг). Згідно дати складання акта про надання посередницької послуги (п.п.135.4.1, п .137.1 ПКУ (3)); п. 207.5 статті 207 Податкового кодексу України передбачено спеціальний порядок оподаткування податком на додану вартість турагентської діяльності. Базою оподаткування для операцій, які здійснюються туристичним агентом, є винагорода, яка нараховується (виплачується) туристичним оператором, іншими постачальниками послуг на користь такого туристичного агента, у тому числі за рахунок коштів, отриманих останнім від споживача туристичного продукту (туристичної послуги).

Згідно з п. 207.7 ПКУ, основну ставку ПДВ турагент застосовує до бази оподаткування, обрахованої відповідно до п. 207.5 ПК. Тобто для цілей оподаткування ПДВ базою у турагента служить сума винагороди (без ПДВ). Сума ПДВ вираховується шляхом множення бази оподаткування на ставку ПДВ. Оскільки для операцій, здійснюваних турагентом, базою оподаткування є його винагорода, то при визначенні загального обсягу оподатковуваних операцій звітного періоду для реєстрації ПДВ (обов'язкової та добровільної) турагентом враховується тільки сума його винагороди.

Наразі, якщо сума винагороди, отримана суб'єктом туристичної діяльності – неплатником ПДВ за останні 12 календарних місяців, перевищує 300 тис. грн (без урахування ПДВ), такий суб'єкт підлягає обов'язковій реєстрації платником ПДВ. Нарахування податкових зобов'язань з ПДВ турагентом відбувається за правилом «першої події» та залежить від порядку виплати йому винагороди. Можливі два варіанти розрахунку туроператора з турагентом з виплати винагороди: а) винагорода залишається в турагента з коштів, що надійшли від туристів. У такому разі, туроператор отримує на поточний рахунок кошти від турагента за вирахуванням винагороди останнього; б) спочатку турагент перераховує всі кошти, отримані ним від реалізації турпродукту, потім туроператор розраховує винагороду турагента і перераховує її на його поточний рахунок [12-17]. Виходячи з різних схем розрахунків між туроператором та турагентом, використовуються різні варіанти визначення дати нарахування податкових зобов'язань з ПДВ.

У першому варіанті в сумі коштів, що надійшла від туристів, є частка, що належить туристичному агенту, а саме – розмір винагороди, яка є об'єктом оподаткування ПДВ. У другому варіанті суми коштів, що надійшли від туристів, належать у повному розмірі туристичному оператору, а тому таке надходження коштів не супроводжується виникненням податкових зобов'язань. Якщо турагент укладає посередницькі договори з туристами на купівлю для них туристичних продуктів або туристичних послуг у інших суб'єктів туристичної діяльності (тобто на підставі таких договорів турагент надає туристичні послуги не туроператору, а туристам), то норми ст. 207 ПКУ у цьому випадку не застосовуються. За таких обставин турагентам потрібно діяти відповідно до загальних правил нарахування та сплати ПДВ.

Висновки. Організація та здійснення бухгалтерського обліку туристичними агентами визначається змістом їх діяльності як переважно посередницької; переважною кількістю обліковуваних надходжень як транзитних; оподаткуванням власних доходів та обліком податків на момент виникнення доходів. Це визначає чітку й досить обмежену сукупність рахунків та субрахунків для здійснення бухгалтерських проведень основної діяльності. Для податкового обліку важливим залишається встановлення моменту отримання власних доходів для вибору варіантів нарахування податків; врахування обсягів доходів для віднесення турагентів до того чи іншого класу платників податків. У перспективі вдосконалення бухгалтерського обліку турагентів має спиратися на використання автоматизації, програмного забезпечення, інших цифрових технологій.

Список використаних джерел:

1. Момонт Т. В. Особливості організації бухгалтерського обліку підприємствами туристичної сфери. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки*. Житомир : Вид-во ЖДТУ. 2014. № 1(67). С. 34-40.
2. Мармуль Л. О., Сарапіна О. А. Організаційно-економічний механізм функціонування туристично-рекреаційних підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2006. 183 с.
3. Колісник Г. М., Гелей Л. О., Данканич Т. П. Бухгалтерський облік в туризмі: навчальний посібник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2016. 140 с.
4. Ігнатенко М. М., Леваєва Л. Ю., Романюк І. А. Інформаційне забезпечення організаційно-економічних пріоритетів розвитку фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7854
5. Баєв В. В. Основи туроперейтингу: навч. посіб. Київ: ДП "Вид. дім "Персонал", 2016. 156 с.
6. Ігнатенко М. М. Формування інформаційної безпеки підприємств і організацій в умовах автоматизації обліку та фінансової звітності. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2017. № 4. С. 84-88.
7. Брич В. Я. Туроперейтинг: підручник. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2017. 440 с.
8. Кифяк В. Ф. Організація туризму: навчальний посібник. Чернівці: Книги ХХІ, 2018. 344 с.
9. Марченко О. А. Концептуальні засади регіонального розвитку туристичної індустрії. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 454-458.
10. Нагара М. Особливості стратегування на підприємствах туристичної сфери: системний аспект. *Інноваційна економіка*. 2016. № 6. С. 93-98.
11. Романюк І. А. Вплив податків на розвиток підприємств туристичної галузі в Україні. *Управління розвитком соціально-економічних систем: матер. Другої Міжнар. наук.-практ. конф*., 11-12 квітня 2019 р. Харків: ХНТУСГ, 2019. С. 154-156.
12. Распопова Ю. О., Безгодкова А. О. Облік у галузях економіки. Особливості обліку на підприємствах ресторанного господарства : навч. посіб. Дніпро : НМетАУ, 2018. 34 с.
13. Marmul L., Levaieva L., Yarovyy V. Mechanisms, motives and incentives for providing strategic priorities for the development of tourist enterprises in the rural. *Економічний вісник університету*, Вип. 54, 2022. С. 38-45.
14. Шелеметьєва Т. В., Гресь-Євреінова С. В., Мамотенко Д. Ю. Особливості бухгалтерського обліку витрат туристичного та готельно-ресторанного бізнесу. *Інфраструктура ринку*. Вип. 66. 2022. С. 225-230.
15. Ігнатенко М. М., Сарапіна О. А. Вплив автоматизації обліку та фінансової звітності на безпеку підприємств. *Економічний вісник університету*. 2018. Вип. (1) 38. С. 47-53.
16. Богданова Ж. А. Особливості діяльності туроператорів і турагентів: обліковий аспект. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2015. №. 1(19). С. 59-64.
17. Ihnatenko M. M., Romaniuk I. A., Yatsenko Ya. I. Support of projects and strategies for development of rural green tourism enterprises by local communities and the state. *Економічний вісник університету*. Вип. 51. 2021. С. 7-13.

References

1. Momont, T. V. (2014). Osoblyvosti orhanizatsiyi bukhhalters'koho obliku pidpryyemstvamy turystychnoyi sfery [Features of the organisation of accounting by tourism enterprises]. *Visnyk Zhytomyrs'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky*, 1(67), 34-40.
2. Marmul', L. O., Sarapina, O. A. (2006). Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm funktsionuvannya turystychno-rekreatsiynykh pidpryyemstv [Organisational and economic mechanism of functioning of tourist and recreational enterprises]. Kyiv: NNTS IAE.
3. Kolisnyk, H. M., Heley, L. O., Dankanych, T. P. (2016). Bukhhalters'kyy oblik v turyzmi [Accounting in tourism]. Uzhhorod: Vyd-vo UzhNU «Hoverla».
4. Ihnatenko, M. M., Levayeva, L. Yu., Romaniuk, I. A. (2020). Informatsiyne zabezpechennya orhanizatsiyno-ekonomichnykh priorytetiv rozvytku fermers'kykh hospodarstv i sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstv [Information support of organisational and economic priorities for the development of farms and agricultural enterprises]. *Efektyvna ekonomika*, 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7854
5. Bayev, V. V. (2016). Osnovy turopereytynhu [Fundamentals of touring:]. Kyiv: DP "Vyd. dim "Personal".
6. Ihnatenko, M. M. (2017). Formuvannya informatsiynoyi bezpeky pidpryyemstv i orhanizatsiy v umovakh avtomatyzatsiyi obliku ta finansovoyi zvitnosti [Formation of information security of enterprises and organisations in the conditions of automation of accounting and financial reporting]. Visnyk Berdyans'koho universytetu menedzhmentu i biznesu, 4, 84-88.

7. Brych, V. Ya. (2017). Turopereytynh [Touring]. Ternopil' : Ekon. dumka TNEU.
8. Kyfyak, V. F. (2018). Orhanizatsiya turyzmu [Organisation of tourism]. Chernivtsi: Knyhy KHKHI.
9. Marchenko, O. A. (2017). Kontseptual'ni zasady rehional'noho rozvytku turystychnoyi industriyi [Conceptual foundations of regional development of the tourism industry]. *Ekonomika i suspil'stvo*, 10, 454-458.
10. Nahara, M. (2016). Osoblyvosti stratehuvannya na pidpryyemstvakh turystychnoyi sfery: systemnyy aspekt [Features of strategising at tourism enterprises: a systemic aspect]. *Innovatsiyna ekonomika*. 6, 93-98.
11. Romaniuk, I. A. (2019). Vplyv podatkiv na rozvytok pidpryyemstv turystychnoyi haluzi v Ukrayini [The impact of taxes on the development of tourism enterprises in Ukraine]. Upravlinnya rozvytkom sotsial'no-ekonomichnykh system [Management of the development of socio-economic systems]: mater. Druhoyi Mizhnar. nauk.-prakt. konf., Kharkiv: KHNTUSH, 154-156.
12. Raspopova, Yu. O., Bezhodkova, A. O. (2018). Oblik u haluzyakh ekonomiky. Osoblyvosti obliku na pidpryyemstvakh restorannoho hospodarstva [Accounting in the branches of economy. Features of accounting at restaurant business enterprises]. Dnipro : NMetAU.
13. Marmul, L., Levaieva, L., Yarovyy, V. (2022). Mechanisms, motives and incentives for providing strategic priorities for the development of tourist enterprises in the rural. *Ekonomichnyy visnyk universytetu*, 54, 38-45.
14. Shelemet'yeva, T. V., Hres'-Yevreinova, S. V., Mamotenko, D. Yu. (2022). Osoblyvosti bukhhalters'koho obliku vytrat turystychnoho ta hotel'no-restorannoho biznesu [Features of accounting of expenses of the tourist and hotel and restaurant business]. *Infrastruktura rynku*, 66, 225-230.
15. Ihnatenko, M. M., Sarapina, O. A. (2018). Vplyv avtomatyzatsiyi obliku ta finansovoyi zvitnosti na bezpeku pidpryyemstv [Influence of automation of accounting and financial reporting on the security of enterprises]. *Ekonomichnyy visnyk universytetu*, (1) 38, 47-53.
16. Bohdanova, Zh. A. (2015). Osoblyvosti diyal'nosti turoperatoriv i turahentiv: oblikovyy aspekt [Features of the activity of tour operators and travel agents: accounting aspect]. *Problemy teoriyi ta metodolohiyi bukhhalters'koho obliku, kontrolyu i analizu*, 1(19), 59-64.
17. Ihnatenko, M. M., Romaniuk, I. A., Yatsenko, Ya. I. (2021). Support of projects and strategies for development of rural green tourism enterprises by local communities and the state. *Ekonomichnyy visnyk universytetu*, 51, 7-13.

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Мармуль Лариса Олександрівна,
доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав, 08401, Україна
e-mail: marmul61@ukr.net
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0000-0880-524X
Романюк Ірина Анатоліївна,
доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри туризму та економіки
Криворізький державний педагогічний університет
проспект Гагаріна, 54, м. Кривий Ріг, 50086, Україна
e-mail: romaniuk.iryna@ukr.net
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-9257-2043
Марченко Оксана Анатоліївна,
доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
вул. Наукового містечка, 59, м. Запоріжжя, 69000, Україна
e-mail: marchenko_oksana@mdpu.org.ua
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-4727-3183

DATA ABOUT THE AUTHORS

Marmul Larisa,
doctor of economic sciences, professor, professor of the Department of Economics
Hryhoriy Skovoroda University in Pereyaslav
Str. Sukhomlinskoho, 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine
e-mail: marmul61@ukr.net

Romaniuk Iryna,
doctor of economic sciences, associate professor, Associate Professor
of the Department of Tourism and Economics
Kryvyi Rih State Pedagogical University
Av. Gagarina, 54, Kryvyi Rih, 50086, Ukraine
e-mail: romaniuk.iryna@ukr.net
Marchenko Oksana,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Economics
and Hotel and Restaurant Business
Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi
Str. Naukovyo mischechka, 59, Zaporizhzhia, 69000, Ukraine
e-mail: marchenko_oksana@mdpu.org.ua